

Youth

Психологія життєвого простору сучасної молоді

Міжнародна науково-практична
конференція

Future

Рівне

26-27 листопада 2021

Education

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Рівненський державний гуманітарний університет
Психолого-природничий факультет

Психологія життєвого простору сучасної молоді

Міжнародна науково-практична конференція

26–27 листопада 2021 року

Р і в н е

УДК 159.9+ 316.6

Психологія життєвого простору сучасної молоді: збірник матеріалів Міжнародної науково-практичної конференції (26-27 листопада 2021 р). Упоряд. Р. В. Павелків, Н. В. Корчакова – Рівне: Волинські обереги, 2021. 122 с .

Рекомендовано до друку Вченою радою Рівненського державного гуманітарного університету

(протокол № 12 від 30.12.2021 р.).

Матеріали надруковані в авторській редакції. Редакційна колегія може не поділяти поглядів авторів. Відповідальність за зміст матеріалів, точність наведених фактів, цитат, посилань на джерела, достовірність іншої інформації та за додержання норм авторського права несуть автори.

преимущественно на настоящем, что может быть следствием свойственной респондентам убежденности в том, что жизненные события слабо поддаются субъективному контролю, и управляются преимущественно внешними факторами, которые зачастую выступают в качестве труднопреодолимых препятствий для достижения желаемого. В связи с этим респондентам не свойственно ставить цели, ориентированные на отдаленное будущее.

Список использованной литературы:

1. Абульханова-Славская, К. А. Березина, Т. Н. (2001). *Время личности и время жизни*. Санкт-Петербург: Алетейя.
2. Сырцова А., Митина О.В., Бойд Д., Давыдова И.С., Зимбардо Ф.Д., Непряхо Т.Л., Никитина Е.А., Семенова Н.С., Фьёлен Н., Ясная В.А. (2007). *Феномен временной перспективы в разных культурах (по материалам исследований с помощью методики ZTP1)*. *Культурно-историческая психология*, 3 (4), 19–31.

Безлюдна В. І.

канд. пед. наук, доцент,

професор кафедри вікової та педагогічної психології

Рівненського державного гуманітарного університету

м.Рівне, Україна

СТАВЛЕННЯ СТУДЕНТСЬКОЇ МОЛОДІ ДО ТРУДОВОЇ МІГРАЦІЇ

Серед великого розмаїття нових тенденцій у трудовій самореалізації та професійному самовизначенні української молоді особливе місце займає явище зовнішньої трудової міграції, яке виокремилася і набуло широкого розповсюдження у останній період. Його основний вектор зорієнтований на ринок праці країн Євросоюзу, перш за все – Польщі, Італії, Чехії, Німеччини. Щорічно, тисячі українців полишають країну, працевлаштовуючись за кордоном за короткостроковими чи довгостроковими програмами. За даними Міністерства соціальної політики й Інституту демографії та соціальних досліджень кількість трудових мігрантів з України знаходиться у межах 3,2 млн. (2019 р.) – 2,5-3 млн. (2021 р.). В окремі періоди, під час сезонних робіт, кількість мігрантів сягає 7-9 млн. [5].

Серед українських трудових мігрантів значний відсоток складає молодь – потенційні абітурієнти, студенти чи випускники вищих навчальних закладів України. За даними соціологічної групи «Рейтинг», про наявність міграційних настроїв у 2020 р. підтвердили 61% української молоді у віці 18-29 років. Детермінуючим чинником цього процесу є негаразди вітчизняної економіки та обмеженість ринку праці. Як засвідчують дослідження, бажання працевлаштуватися за кордоном, у переважній більшості, не пов'язане із проблемами у розвитку національної самосвідомості молоді (Корчакова Н., 2021 [3]). Визнаючи свою національну приналежність та відповідну ідентичність, молодь, перш за все, шукає шляхи економічного самоутвердження.

На сьогодні, у вивченні психологічних аспектів зовнішньої трудової міграції можна виокремити декілька ліній: аналіз психологічних ризиків для мігранта, проблеми його сім'ї та проблеми у вихованні і розвитку їхніх дітей. Для нашого дослідження найбільш важливими є роботи першого спрямування. Спираючись на зарубіжні та вітчизняні дослідження А. Л. Ковальчук (2012), наголошує, що міграція спричиняє значний впливає на особистість людини [2]. Це один із найсильніших стресогенних факторів, який породжує депривацію значимих контактів, видозміну ціннісних орієнтацій, втрату почуття самоповаги, зниження соціального статусу особистості [2, с. 386]. Трудова міграція спричиняє погіршення емоційного самопочуття особистості, то ж марно, у психологічних дослідженнях все частіше використовується поняття «синдром мігранта», для позначення важких емоційних страждань, переживання стресових чи депресивних станів, які можуть призвести аж до самогубства. Питання психології мігранта та міграційних процесів у вітчизняній науці

висвітлюються у роботах О. Є. Блинової, 2016 [1]; А. Л. Ковальчук [2]; Л. Е. Орбан-Лембрик, 2008 [4].

Успішність і комфортність перебування за кордоном значною мірою пов'язане із належним рівнем розвитку соціальних компетенцій та психологічної готовності до проживання в умовах іншої соціокультури.

Мета повідомлення – розглянути сутність та структуру психологічного конструкту «психологічна готовність до життя у зарубіжній соціокультурі».

Виклад основного матеріалу дослідження. Працевлаштування за кордоном передбачає не лише трудову діяльність людини, а й її здатність жити в інших соціальних умовах. Саме ігнорування питань соціальної інтеграції породжує низку проблем, із якими зустрічаються трудові мігранти. Як показало опитування, проведене нами у одному із ЗВО західного регіону країни, попри визнання доречності міграційних процесів, студенти мають певні негативні очікування щодо перебігу адаптаційних процесів та характеру прийняття мігрантів зі сторони корінного населення. Свої побоювання вони підкріплюють посиленнями на конкретні приклади прояву негативного ставлення представників приймаючої сторони до трудових мігрантів, з якими вони зустрілися або про які чули від близьких людей. Тому можна стверджувати, що первинними емоційними станами трудових мігрантів є високий рівень тривожності, пов'язаний як із самооцінкою своїх можливостей та компетенцій (фізичних, трудових, соціальних), так і особливістю соціальних очікувань.

У нормі, прийняття рішення про працевлаштування за кордоном, запускає програму формування нового концептуального образу – Я-мігрант. Саме він дозволяє суб'єкту оцінити свою відповідність вимогам та запитам іншої соціальної системи й культури та готовність інтегруватися з ними. Усвідомлення себе мігрантом (чи потенційним мігрантом) спонукає людину робити кроки у напрямку оволодіння іноземною мовою, суспільними нормами і правилами організації життя в країні; вивчення традицій і культури іншого народу. Паралельно відбувається і встановлення індивідуальних меж процесу міжкультурної асиміляції. Через первинне самовизначення відбувається не лише прийняття нової соціальної реальності, а й нового себе.

Завдання людини-мігранта усвідомити також свою нову соціальну роль як представника українського етносу у іншому соціальному просторі. Конструкт «Я – українець» та «Я – представник української спільноти» мають різне соціально-психологічне навантаження. Якщо перше психологічне утворення сприяє збереженню власної національної ідентичності, то друге – забезпечує презентацію культури, цінностей і самобутностей власного народу. Відповідно іншим є і сенс та вектор відповідальності: особистісна (сам перед собою) чи соціальна відповідальність (перед іншими). Як відомо, поведінка мігрантів визначає не лише характер їх прийняття-неприйняття населенням приймаючих країн, а й обумовлює формування загального враження про Україну та її культуру.

У цілому, в конструкті «психологічної готовності до життя у зарубіжній соціокультурі» можна виокремити два блоки психологічних явищ:

- здатність людини прийняти вимоги нового соціокультурного простору (закони, норми, правила, культуру, традиції, мову);
- здатність, зберігаючи свою національну ідентичність, прийняти позицію виразника цінностей свого народу перед зарубіжною спільнотою.

Висновки. Складність інтегративного утворення вказує на необхідність організації належного психологічного супроводу молоді у питаннях формування особистісних міграційних установок та пошуку шляхів послаблення цієї тенденції у молодіжному середовищі. Завдання практикуючих психологів посприяти формуванню міграційної зрілості людини, яка прийняла рішення про працевлаштування за кордоном. Завдяки цьому утворенню можна оптимізуватися перебіг адаптаційного процесу та гармонізувати особистісне самопочуття працюючого мігранта. Основою психологічної готовності до життя у зарубіжній соціокультурі є розвиток таких моральних почуттів як повага та особистісна гідність.

Все ж, любі програми психологічного сприяння потенційним трудовим мігрантам перш за все повинні спрямовуватися на розвиток критичного ставлення молоді до міграційних процесів, її готовності знаходити альтернативні шляхи трудової самореалізації на вітчизняному ринку праці.

Список використаних джерел

1. Блинова О. Є. Соціально-психологічна адаптація вимушених мігрантів : підходи і проблеми вивчення феномена акультурації. Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія : Психологічні науки. 2016. Вип. 3(1). С. 111 – 117.
2. Ковальчук А. Л. Психологічні ризики трудової міграції. Науковий вісник Львівського державного університету внутрішніх справ. 2012. №2 (1). С. 383-391
3. Корчакова Н. Ставлення молоді до трудової міграції та його зв'язок із станом національної самосвідомості особистості. Матеріали Всеукраїнської науково-практичної Інтернет-конференції «Траєкторія розвитку життєвих перспектив особистості в умовах сучасного освітнього простору» 30 листопада 2021 м. Бердянськ.
4. Орбан-Лембрик Л. Е. Вплив міграційних процесів на поведінкові прояви особистості. Збірник наукових праць: філософія, соціологія, психологія. Івано-Франківськ : ВДВ ЦІТ, 2008. Вип.13. Ч.1. С. 3–15.
5. Трудова міграція: скільки українців працювали за кордоном в 2019-2021 роках <https://www.slovoidilo.ua/2021/03/18/infografika/suspilstvo/trudova-mihracziya-skilky-ukrayincziv-pracyuvaly-kordonom-2019-2021-rokax>.

Журавльова Л. П.

*доктор психологічних наук, професор, завідувач кафедри психології
Поліського національного університету*

Лучків В. З.

*кандидат психологічних наук, лікар-дерматовенеролог
в Житомирському обласному центрі профілактики та боротьби із СНІДом
м.Рівне, Україна*

ГЛОБАЛІЗАЦІЙНІ ПРОЦЕСИ, АСЕРТИВНІСТЬ ТА ЕМПАТІЙНА СУБ'ЄКТНІСТЬ ОСОБИСТОСТІ

Глобалізаційні процеси людської цивілізації доповнилися проблемами пандемії коронавірусу COVID-19. Розв'язання проблем екологічної кризи та міграцій, глобального потепління, конструктивного розвитку інформаційних технологій, подолання COVID-19 можливе лише за умов актуалізації морального ресурсу людського потенціалу, гуманізації суспільства, розвитку в молодого покоління відповідних особистісних властивостей та поведінкових стратегій. Серед останніх найбільш ресурсними є соціальний та емоційний інтелекти, толерантність, емпатія, асертивність.

Теоретичні підходи до вивчення проблеми асертивності, що спрямовані на дослідження її генези феноменології, структури, видів, детермінант, динаміки, взаємозв'язків, а також використання самого феномена як умови, чинника міжособистісної взаємодії, спілкування, психологічного здоров'я, життєвого успіху, професійного становлення тощо є суперечливими і потребують подальшого дослідження. Зважаючи на вище сказане **метою** нашого дослідження було встановлення феноменології, структури та генези асертивності.

Дослідження асертивності в хронологічному вимірі [2] показало, що її концепції створювалися в рамках біхеовіоральної школи (Р. Альберті, Дж. Вольпе, Е. Солтер, М. Еммонс, А. Лазарус) під впливом основних положень гуманістичної психології (А. Маслоу, Р. Мей, К. Роджерс, В. Фромм), гештальттерапії (Р. Перлз), неофрейдизму

З М І С Т

ПСИХОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ СВІТОГЛЯДУ МОЛОДІ
В УМОВАХ СЬОГОДЕННЯ

БЫЛИНСКАЯ Н. В. Особенности временной перспективы у представителей молодежной среды.....	3
БЕЗЛЮДНА В. І. Ставлення студентської молоді до трудової міграції.....	5
ЖУРАВЛЬОВА Л. П., ЛУЧКІВ В. З. Глобалізаційні процеси, асертивність та емпатійна суб'єктивність особистості.....	8
КУЛАКОВА Л. М. Ефективна комунікація в розрізі теорії поколінь.....	10
НАЗАРЕВИЧ В. В. Остракізація в суспільстві як захисний механізм сучасності.....	14
НЕЧИПОРУК Л. І. Соціальна активність молоді в громаді: банк молодіжних ініціатив.....	17
ПАШТЧЕНКО Л. В. Психологічні особливості формування гідності сучасної молоді.....	20
ПЕТРУК Л. П. Трансформаційне суспільство і розвиток особистості.....	22
ПОНТКОВСЬКА Д. В. Національна культура сучасної молоді як складова особистості.....	25
РУДЮК О. В. Актуальні аспекти вивчення кризи зайнятості у безробітній молоді в нових соціально-економічних умовах.....	26
САВУЛЯК В. О. Етнічна ідентичність у структурі Я-образу (на матеріалі дослідження студентів).....	30
СПВАК Н. В., СПВАК Д. М. Вплив ЗМІ на становлення світогляду студентів.....	33
ХОМИЧ І.С. Соціально-психологічні особливості детермінації супідільно значущої поведінки особистості	36

ОСОБИСТІСНЕ ЗРОСТАННЯ ТА ПРОФЕСІЙНЕ СТАНОВЛЕННЯ
СТУДЕНТСЬКОЇ МОЛОДІ

АРТЕМОВА О. І. Активізація креативних ресурсів майбутніх практичних психологів у процесі професійної підготовки.....	41
БАБАК К. В. Самоактуалізація особистості здобувачів вищої освіти у діяльності психологічної служби ЗВО.....	43

БЕРЕЗЮК Т. П. Особливості професіоналізації майбутніх спеціалістів у контексті фахової підготовки.....	46
БОЛЮХ Т. П. Психологічні особливості емоційного вигорання юнаків.....	49
ГАВРИЛОВИЧ А. А. К проблеме социально-психологической адаптации в спортивной деятельности.....	51
ДЖЕДЖЕРА О. В. Підготовка майбутніх психологів до практичної діяльності в процесі вивчення навчальної дисципліни «організація діяльності психологічних служб».....	54
КАМІНСЬКА О. В. Детермінанти успішного професійного становлення майбутніх психологів.....	56
КОБЗАР З. І. Психологічні особливості розвитку професійної емпатії майбутніх психологів.....	60
ЛУЦИК Г. О. Використання арт-терапевтичних технологій у підготовці майбутніх психологів до роботи зі схильними до девіантної поведінки підлітками	61
СИНЮК Д. Личностные качества студентов, значимые для их учебно-профессиональной деятельности.....	63
ПСИХОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ СОЦІАЛІЗАЦІЇ МОЛОДІ ТА ЇЇ ЖИТТЄТВОРЧІСТЬ	
ДАНИЛЕНКО А. В. Особенности психического здоровья студенческой молодежи в условиях пандемии.....	69
IVASHKEVYCH E., NAVOSHUK A. The development of creative thinking of teenagers.....	73
КУЛАКОВ Р. С. Проблема формування толерантного ставлення учасників освітнього процесу до осіб з особливими освітніми потребами.....	78
КИТЮШКО С. І. Психологічні засоби корекції аутоагресивної поведінки молоді.....	81
КОНОПЛИЦКАЯ О. Аспекты социальных ролей в социально-психологических установках индивида.....	83
МУЖАНОВА Н. В. Особливості соціалізації неформальної молоді в умовах пандемії...	86
МУКНАЛЧУК N., НЛАВИНСКА Е. The problem of understanding novels by senior pupils creatively.....	89

ПАВЛОВ И. В. Особенности виртуального образа я в игровой вселенной.....	94
САВЕЛЮК Н. М. Психосемантичний простір психологічного благополуччя майбутніх освітян.....	97
СЕВЕРИН А. В. Восприятие предметов вариативной формы подростками с разным уровнем интернет-зависимости.....	100
СОЗОНЮК О. С. Емоційний інтелект як особистісний ресурс розвитку життєвих перспектив особистості.....	103
СТОРОЖ О. В. Основні наукові підходи до творчої соціалізації студентів	106
ТОКАРЕВА Н. М. Психологічні виміри форматування перцептивно-інтерактивної компетентності юнаків.....	110
ЮРЧУК О. І. Застосування дельфінотерапії як засобу корекції осіб з психофізичними порушеннями	114
ЯЩУК С. Супрежеские конфликты и причины их возникновения.....	116
КНУРАVTSEVA N., IVASHKEVYCH E. Argumentative discourse as a problem of cognitive psychology.....	119